

Mink (*Mustela vison*)

Mink, eller amerikansk mink og villmink som den også kalles, er et mårdyr. Det naturlige utbredelsesområdet er i Nord-Amerika. Minken ble importert til Europa for bruk i pelsfarmer. Rømte dyr har etablert seg ute i naturen, og minken er nå etablert over store deler av Europa. Den kan gjøre stor skade på naturlige fuglebestander og bygninger om den kommer seg inn. Arten er uønsket i norsk natur.

Utbredelse

Minkens opprinnelig utbredelsesområde er i Nord-Amerika, men nå finner vi dette mårdyret over store deler av Europa. De første minkene kom til Norge i 1927 for bruk i pelsdyrnæringen. Etter rømminger finnes arten nå frittlevende i naturen over hele landet. Den er spesielt knyttet til kystområder, men den kan også finnes i de indre deler av landet og på fjellet.

Kjennetegn

Kroppslengden til minken er ca 45 til 70 cm inkludert halen. Halen utgjør vanligvis 1/3 av denne lengden. Vekten ligger vanligvis mellom ett og to kg selv om både mindre og større dyr finnes. Minken er vanligvis brun i pelsen, men pga oppdrettsmink som stadig rømmer, kan man finne alle variasjoner fra hvit til svart. Minken har en langstrakt og smidig kropp med korte bein (Figur 1).

Avføringen fra mink har oftest den vanlige mårformen, dvs at den er fast, pølseformet, snodd og trukket ut i en spiss. Den er som oftest 6-8 cm lang og opp mot en cm tykk. Innholdet består av pels, knokkelrester, fjær og bærrester. Har minken spist fisk blir avføringen løs og utflytende. Minkens avføring har en særegen, stram og ubehagelig lukt.

Livssyklus

Drektighetstiden varierer mellom 40-75 dager fordi minken har forsinket implantasjon (tidspunktet for når egget fester seg i livmoren). Ungene, vanligvis 1-8 stk pr kull, fødes sent på våren (april – mai). Ungene holder seg ved moren til ut på høsten. Allerede ved 10 måneders alder kan minken være kjønnsmoden. I fangenskap kan de leve i opptil 10 år, mens i naturen er levetiden betydelig kortere.

Atferd

Mink er nattaktive, territorielle og lite sosiale dyr. De er ofte aggressive, og kan angripe dyr som er en del større en de selv. De markerer territoriet med et musksekret fra analkjertelen. Minken er en dyktig svømmer, og kan dykke dypt. Den er også

Figur 1. Minken har en langstrakt og smidig kropp med korte bein. Den er vanligvis brun i pelsen, men pga oppdrettsmink som stadig rømmer kan man finne alle variasjoner fra hvit til svart. Illustrasjon: Trond Haugskott.

flink til å klatre. Hiet plasseres i nærheten av vann, bekker og elver. Hanner har store territorier som kan strekke seg kilometervis, mens hunnene har mer begrenset aksjonsradius.

Fødeopptak

Minken er hovedsakelig et rovdyr. Den finner mat både i vannet og på land. Hovedføden består av kreps, frosk, fisk, fugl, egg og mindre pattedyr. Den kan også spise en del gress og bær.

Mink som skadedyr

Mink kan gjøre skade på bygninger bl.a. ved at den kommer inn og roter og ødelegger inventar. Den kan grise til med avføring og urin. Mange hytteeiere opplever også luktproblemer på hytter der minken har tatt tilhold i vegger eller under taket for å lage seg bol, eller i hytter der minken bruker hytta som matlager. Lukten av råtten fisk fra minkens matlager er et velkjent problem for mange hytteeiere.

Mink er en introdusert art til norsk natur, og den gjør stor skade ved at den dreper mye fugl og dyr. Blant annet ser vi at den kan gjøre store innhogg i fuglebestander. Den kan også ta godt for seg av amfibier, kreps og fisk. Mink kan gjøre stor skade i fiskeoppdrettsanlegg.

Forebygging og sikring

Det viktigste tiltaket man kan gjøre for å redusere problemer med mink innendørs er å hindre dyrene i å komme inn. En bekjempelse som gjennomføres uten først å utføre sikring vil ofte bare medføre at nye problemer raskt oppstår etter at bekjempelsen er over ved at nye individer kommer til.

For å sikre et hus mot mink må alle åpninger større enn 2,5 cm stenges. Hull kan tettes med skum, netting og lignende i og med at minken ikke gnager slik rotter og mus gjør. Man kan imidlertid ofte se at minken benytter seg av åpninger som rotter har gnagd ut. Kjellervinduer må være hele og ventilasjonsåpninger bør sikres med kraftig metallnetting. Alle vegger må være fri for hull og sprekker, og gjennomføringer for rør og ledninger må tettes.

Minken er en dyktig klatrer, og derfor må også åpninger høyt oppe på bygningen sikres. Greiner fra trær må ikke henge inn over tak. Overgangen mellom grunnmur og vegg kan være utsatt. Og bør sikres med netting slik man gjør mot rotter og mus. Mink kan også klatre på både inn- og utsiden av rør (f.eks. rør fra takrenner), og derfor må også slike installasjoner sikres. Netting i rør fra tak bør være festet slik at de lett kan tas av for å fjerne løv og skitt slik at ikke røret går tett. Det finnes også egne såkalte "flappventiler" som kan festes på slike rør. Disse åpner seg utover når vannet presser på, mens de ellers er stengt. Disse kan imidlertid ofte være problematiske i bruk i områder som er utsatt for snø og is.

Bekjempelse

Mink kan felles uten særskilt tillatelse hele året av eier/bruker/rettighetshaver eller den han/hun bemyndiger når dyret gjør skade av vesentlig økonomisk betydning på en eller flere av følgende verdier: Hus, hage, åker, plante- eller frøkultur, aktivt drevne egg- og dunvær, pelsdyrfarm, fjørfeoppdrett eller viltoppdrett. Som vilkår for skadefelling heter det seg at skaden må ha oppstått i inneværende sesong, skaden er av vesentlig økonomisk betydning, og at det på forhånd i rimelig utstrekning er blitt forsøkt andre tiltak for å avverge skade.

Felling av skadegjørende vilt skal generelt følge de krav til ordinær jaktutøvelse som fremgår av viltloven med tilhørende forskrifter. Det er imidlertid ikke nødvendig å løse jegeravgift for å delta i en skadefelling. Innenfor tettbygd strøk er bruk av våpen i alminnelighet forbudt. Tillatelse må derfor innhentes fra politimyndighetene før felling foretas.

Feller

Det finnes både slagfeller som dreper minken, og levendefangstfeller (fangstbur) på markedet. Som åte i feller kan man gjerne benytte fisk. Fangstredskaper skal ikke utplasseres i områder hvor alminnelig ferdsel medfører at det kan oppstå fare for mennesker eller husdyr.

Ved bruk av fangstredskap som avliver viltet plikter man å føre tilsyn med fangstredskapet minst én gang hver uke. Ved bruk av fangstredskap som fanger mink levende plikter man å føre tilsyn med fangstredskapet minst hver morgen og kveld. Brukeren plikter straks å slippe fri fredet vilt eller vilt som ikke tillates fanget i vedkommende redskap. Det er ikke tillatt å nytte levende lokkedyr. Fangstredskap som er utplassert skal være merket med brukerens navn og adresse og eventuelt telefonnummer.

Ved tilsyn med fangstredskap som fanger viltet levende, plikter brukeren straks å avlive innfanget vilt. Avlivingen skal skje sikkerhetsmessig forsvarlig og på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødig lidelse. For avliving av mink som er fanget i bås eller fangstbur kan salongrifle, revolver eller pistol i kaliber 22 LR nyttes.

Det er ikke tillatt å sette innfanget mink i fangenskap for senere pelsing. Minkfeller som plasseres på bakkenivå bør bygges inn i større kasser og lignende som sikrer at kun minken kan passere, eller de må ha en inngangstunnel som sikrer at fellen bare kan utløses av mink. Inngangstunnelen må være minst 30 cm lang. Andre større dyr, som for eksempel hund eller katt, skal ikke kunne utløse fellen. Åpningen/inngangstunnelen for minkfeller skal ikke være større enn 7 cm i diameter.

Gift, repellenter og biologiske midler

Kjemisk kontroll ved bruk av gift er ikke tillatt. Det finnes utstyr som er laget for å skremme bort gnagere og andre pattedyr, f.eks. apparater som sender ut ultralyd, lavfrekvente lyder eller vibrasjoner. Det finnes ikke vitenskapelige undersøkelser som viser at disse er effektive, og vi kan derfor ikke anbefale bruken av disse. Kjemiske avskrekkingsmidler (repellenter) er heller ikke vist å være spesielt effektive mot mink. Det er heller ingen biologiske bekjempelsestiltak mot mink som kan anbefales per i dag.